

W roku 1996 archeolodzy z Uniwersytetu Wrocławskiego we współpracy z Uniwersytetem w Hajfie prowadzili badania paleolitycznego stanowiska Bizad Ruhama, leżącego na północnym skraju pustyni Negew w Izraelu. Polacy pracowali też na stanowisku et-Tell na północno-jeziora Genezaret, biorą też udział w pracach na stanowisku Tel Erani, w Izraelu.

Od 2007 r. nasi rodacy pracują w Kuwejcie, gdzie badają pozostałości osady z I połowy V tys. p.n.e. i cmentarzyska w rejonie As-Sabbiya, a w Iranie w Burzin Mihr, gdzie odkryto zoroastryjską świątynię ognia (III-VII w. n.e.).

Natomiast na Cyprze od 2011 r. polscy naukowcy skupili się na badaniu terenu agory starożytnego miasta Nea Pafos, istniejącego od IV wieku p.n.e.

Wartość naukową misji archeologicznych na terenie całego Bliskiego Wschodu powiększa kompleksowość i interdyscyplinarność prowadzonych badań. W ekspedycjach często uczestniczą, oprócz archeologów (w tym również studentów archeologii), również geolodzy, antropolodzy (fizyczni jak i kulturowi), archeozoologzy, paleobotanicy (również botanicy i zoologzy), konserwatorzy i wielu naukowców z innych dziedzin.

Z powyższego widać jasno, że polscy archeolodzy są obecni od dawna na terenach Bliskiego Wschodu. Choć głównym celem archeologów jest badanie przeszłości minionych kultur, nie da się ukryć, iż często pełnią też inne role. Można stwierdzić, iż są w swoim rodzaju ambasadorami Polski w regionie. Polacy nawiązują liczne kontakty zarówno z egiptologami innych narodowości, jak również ze środowiskiem egipskich badaczy, urzędników, inspektorów czy robotników. Z drugiej strony często prowadzą aktywną politykę ukazującą nasze sukcesy w regionie. Stanowiska badane przez Polaków wpisały się na dobre do historii wykopalisk na terenie Bliskiego Wschodu. W powyższym tekście nie wymieniono wszystkich miejsc i wszystkich kierowników, którzy pracują lub pracowali na Bliskim Wschodzie, ze względu na ogromną ilość przedsięwziętych badań przez polskich archeologów na tym terenie. Ze szczegółowymi wynikami badań można zapoznać się m.in. na stronach internetowych uniwersytetów oraz poszczególnych misji archeologicznych, gdzie publikowane są wyniki badań w poszczególnych sezonach wykopaliskowych.

Grzegorz Zalewski

Grzegorz Zalewski - absolwent Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. W 2012 roku ukończył studia magisterskie na kierunku Archeologia, pisząc pracę magisterską pt. „Neolityczne topory rogowe na ziemiach polskich” pod kierunkiem prof. drą hab. Jerzego Libery. W 2013 roku zdobył tytuł magistra na kierunku Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo, na podstawie pracy pt. „Najstarsze przekazy pisane w basenie Morza Śródziemnego”, pod kierunkiem prof. dr hab. Marii Judy. Uczestniczył w pracach wykopaliskowych na Lubelszczyźnie (m.in. Swaryczów, pow. zamojski; Ułów, pow. tomaszowski; Świdniczek, Motycz, Kozubyszczyna, pow. lubelski), w województwie świętokrzyskim (Tominy, Międzygórz, pow. opatowski) oraz na Półwyspie Krymskim (stanowisko w Nejzac). Odbywał praktyki w lubelskich bibliotekach (Biblioteka Główna UMCS; Biblioteka Instytutu Muzyki UMCS; Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie - Dział Zbiorów Specjalnych). W 2014 roku odbył 4-miesięczny staż w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków w Lublinie w Inspektoracie Archeologicznym.

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Stowarzyszenie Współpracy z Narodami Bliskiego Wschodu

zapraszają na spotkanie

Polskie badania archeologiczne na Bliskim Wschodzie Grzegorz Zalewski

Bliski Wschód od wieków przyciągał bogactwem swej kultury Europejczyków, w tym również Polaków. Byli to kupcy, podróżnicy, a z czasem również naukowcy różnych dziedzin. Ze względu na bogactwa kultury, w tym starożytnej, Bliski Wschód stał się istnym rajem dla archeologów, i jest nim po dzień dzisiejszy. Polacy wnieśli ogromny wkład w badania starożytnego Wschodu począwszy od terenów dzisiejszej Turcji poprzez tereny Syro-palestyny, Mezopotamii i głównie Egiptu. Historia badań polskich naukowców w regionie sięga ponad stu lat.

Pierwszym zainteresowanym Egiptem Polakiem był **Mikołaj Krzysztof Radziwiłł zwany „Sierotką”** (1549-1616). Podczas swej podróży do Ziemi Świętej pod koniec XVI wieku odwiedził on także Deltę Nilu, zwiedził Aleksandrię i Kair. W pierwszym etapie zainteresowań badawczych można wymienić właśnie podróże polskich emigrantów politycznych (np. **generała W. Chrzanowskiego**) oraz ludzi zafascynowanych Orientem (np. jezuita **Maksymiliana Ryłły** w 1837 r., **Mikołaja Wisłockiego** czy pobyt braci **Władysława i Aleksandra Jabłonowskich** w Babilonie w 1870 r. Swój udział mieli także polski uczone i poeta **Karol Brzozowski** (1821-1904) czy **Olgię Michałowski**, którzy w czasie swoich podróży zwrócili uwagę na napotkane zabytki archeologiczne. **Stanisław**

Kostka Potocki (1755-1821) zasłynął głównie tłumaczeniem dzieła Winckelmanna - *O sztuce u dawnych, czyli Winckelmann Polski*, które wówczas było podstawową publikacją z dziedziny archeologii śródziemnomorskiej.

Do pierwszych wykopalisk w Egipcie doszło za sprawą **hr. Michała Tyszkiewicza** (1828-1897). Tyszkiewicz był podróżnikiem, archeologiem-amatorem i kolekcjonerem sztuki, który z powodzeniem prowadził badania w Egipcie - w Luksorze, a następnie w Esna, Wadi es-Sebua i Sakkara. Jednym z pierwszych badaczy polskich, któremu niewątpliwie należy się uznanie, był **Karol Lanckoroński** (1848-1933). Po podróżach do Cylicji i pomocnej Syrii Lanckoroński przedsięwziął wyprawę do południowej Anatolii. Głównym zadaniem tego uczonego było zbadanie hellenistycznych i rzymskich zabytków.

W okresie międzywojennym działał na terenie Anatolii wybitny polski archeolog - **Stefan Przeworski** (1900-1940). Opublikował zabytki hetyckie, należące do polskich zbiorów muzealnych. Uczestniczył w amerykańskich badaniach wykopaliskowych w Alisar Huyuk w środkowej Turcji. Prymat naukowych badań archeologicznych, prowadzonych przez Polaka w Egipcie, przypada **Tadeuszowi Smoleńskiemu** (1884-1909). Po wyjeździe do tego kraju z powodów zdrowotnych, podjął studia egiptologiczne i przeprowadził własne wykopaliska w Szaruna i Gamhud, gdzie koncentrował się na przebadaniu cmentarzysk z okresu Starego Państwa Egipskiego. Natomiast historyk i archeolog Piotr Bieńkowski (1865-1925) wziął udział w wykopaliskach w el-Kubanije w Dolnej Nubii. Wśród polskich archeologów działających na Bliskim Wschodzie zawsze na pierwszym miejscu wymieniany jest także **Kazimierz Michałowski** (1901-1981). Zapoczątkował on nową erę w polskich badaniach archeologicznych na Bliskim Wschodzie. W 1937 r. został kierownikiem francusko-polskiej misji w Edfu (Górny Egipt). Badał tam miasto i nekro-

polię z okresu Starego i Średniego Państwa oraz zabudowę miejską z okresu ptolemejskiego i koptyjskiego. Po II wojnie światowej, w 1956 r. założył Zakład Archeologii Śródziemnomorskiej Polskiej Akademii Nauk. Do Egiptu powrócił w 1957 roku, a w 1959 założył Polską Stację Archeologii Śródziemnomorskiej w Kairze. Warto dodać, że instytucja ta funkcjonuje po dzień dzisiejszy, pod nazwą Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej im. K. Michałowskiego Uniwersytetu Warszawskiego w Warszawie (Polska Stacja badawcza w Kairze podlega Centrum), jako jeden z ważniejszych instytutów naukowych w regionie.

Michałowski wykopaliska prowadził również w Syrii (starożytne miasto Palmyra) oraz w Sudanie (w Faras oraz Dongoli, gdzie badał ruiny średniowiecznej stolicy chrześcijańskiego królestwa Nubii). Profesor Michałowski uczestniczył również w akcji ratowania zabytków Dolnej Nubii przed zalaniem wodami jeziora Nasser. Należy wspomnieć także wykopaliska w: Tell Atrib (które były pierwszymi po II wojnie światowej polskimi wykopaliskami w Egipcie i trwają również obecnie), w Aleksandrii (Kom el-Dikka, badane również obecnie) oraz prace przy rekonstrukcji świątyni Hatszepsut w Deir el-Bahari. (...)

W latach 90. XX wieku **Janusz Kozłowski** z Uniwersytetu Jagiellońskiego, we współpracy z belgijskim Uniwersytetem w Liege i Uniwersytetem w Ankarze, badał paleolityczne osadnictwo w jaskiniach - Ekuzini w środkowej Turcji koło Antali oraz w jaskini Karain na środkowym wybrzeżu południowej Turcji.

Od kilkunastu lat archeolodzy z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i z Uniwersytetu Gdańskiego prowadzą wspólnie z badaczami angielskimi badania sławnego neolitycznego stanowiska Catalhóyik w południowej Turcji. Jest to jedno z kluczowych stanowisk do poznania okresu neolitu w Azji południowo-zachodniej, wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Stowarzyszenie Współpracy z Narodami Bliskiego Wschodu

zapraszają na spotkanie

Polskie badania archeologiczne na Bliskim Wschodzie Grzegorz Zalewski

Spotkanie odbędzie się

we wtorek 24 marca 2015 r. o godz. 18.00

w Sali Widowiskowej Domu Kultury LSM

w Lublinie, ul. K. Wallenroda 4a, tel. 81 743 48 29

www.domkulturyism.pl

Wstęp wolny